

סקירה בנושא האכלת חתולים ברחוב בימי קורונה

2 לאפריל 2020

מבוא

תקופה קשה זו מעמידה בפני כולנו אתגרים רבים ומחייבת מציאת איזונים נכונים בין זכויות וחובות מסוגים שונים ובכלל זה שמירה על בריאות הציבור מחד והמשך הטיפול בבעלי חיים חסרי הישע הנמצאים בחזקתנו, בטיפולנו ובסביבתנו הקרובה מאידך.

גם בימים אלו כאשר אנו מתמודדים אל מול משבר הקורונה ישנה חשיבות רבה ומהותית להמשיך לדאוג ולטפל בחתולים בקהילה, אשר תלויים בנו ללחמם, זאת בדיוק כפי שדאגנו להם בעבר, הכל כמובן תוך כדי שמירה על ההנחיות הבריאותיות של משרד הבריאות בנושא שמירה על מרחק 2 מטר, אי יציאה מבית למי שמצוי בבידוד וכיוב'.

עם התפשטות נגיף הקורונה, נסגרו מקומות עבודה רבים, חדרי אוכל, מסעדות ובתי הקפה, וכיוב' והוגבלה תנועת הציבור. כמו כם נכנסו אנשים רבים לבידוד או הועברו לאשפוז כתוצאה ממחלת הקורונה. כפועל יוצא עלה וממשיך לעלות בהדרגה מספר החתולים הגוועים ברעב ובצמא, במיוחד באזורים כמו אזורי תעשייה, אזורים נטושים, ים ופארקים וכן באזורי מגורים שונים. בנוסף עלה מספר נטישת חתולי בית ברחוב וכן הגיעה עונת ההמלטה של החתולים, כאשר בכל הפרמטים הנ"ל יש בכדי להשפיע ולהחריף את המצב הקיים אשר אינו טוב בלאו הכי.

מאמר זה יש בו לסקור את המצב בפועל ואת המצב הרצוי בכל הנוגע להאכלת החתולים בקהילה (ברחוב) גם בימים קשים אלה, ושמירה על צלם אנוש ומניעת צער בעלי חיים גם כאשר לנגד עיינו ניצבים איומים קיומיים.

האכלת חתולים ביומיום

במדינת ישראל מותרת האכלה של החתולים ברחוב, ואין כל חוק האוסר את האכלת החתולים בקהילה. בהתאם לפסיקת בתי המשפט השונים לרבות בית המשפט העליון וכן בהתאם לחוות דעת וניירות עמדה של משרדי הממשלה הרלוונטים השונים לא ניתן לפגוע בצורך קיומי זה של החתולים ורשויות מקומיות אינן רשאיות למנוע האכלה של חתולים. ככל שקיימים חוקים שונים הרי שהם אוסרים על האכלה תוך גרימת מטרדים-לכלוך או מפגע. יש צורך להאכיל את החתולים בקערות, מומלץ במזון יבש, ולנקות בתום ההאכלה, ניתן להשאיר קערות עם מים¹.

כמובן כי חשוב כי האכלת החתולים תתבצע באופן שלא יוביל לסכסוכי שכנים ולא תגרום מטרד תברואתי כאשר בשטחי הבניין המשותף מומלץ לא להאכילם בכניסה למבנה אלא בפינה מרוחקת.

---

¹ אתר של המשרד להגנת הסביבה 'הנחיות להאכלת חתולי רחוב' <http://www.sviva.gov.il/subjectsEnv/AnimalProtect/Pets/Pages/FeralCat.aspx>

עמדת משרד החקלאות בנוגע להאכלת חתולי רחוב מיום 10.1.2013

קורונה ובעלי חיים

קורונה היא משפחה גדולה מאוד של וירוסים. מגפת הקורונה שמתרחשת כרגע בעולם היא כתוצאה של קורונה וירוס SARS-COV-2, וירוס שלפי החשד הגיע לבני אדם מעטלף או חיית בר אחרת.

ע"פ ארגון הבריאות העולמי (WHO) והארגון העולמי לבריאות בעלי חיים (OIE) אין עדות לכך, שחיות המחמד יכולות להדבק בוירוס זה או להעביר אותו לבני אדם ואין כל עדות לסיכון לנשיאת והפצת נגיפי Covid 19 על ידי חיות מחמד, (כולל אף אלה שמקורן בסין).

לאור זאת הודיעו משרד החקלאות ו'ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות בישראל, כי לא קיימת (מבחינה ווטרינרית) כל מניעה להוצאת כלבים להתאווררות ועשיית צרכים (כולל איסוף הצואה כנדרש) או לטפל בחתולים².

גם בהתאם לעמדת משרד הבריאות³ אין כל עדות למעורבות חיות מחמד או כלבים או חתולים בהדבקת בני אדם בנגיף הקורונה החדש.

בחתולים נמצא וירוס קורונה מסוג אחר לחלוטין אשר גורם לשלשולים בד"כ, בעיקר בגורים, אולם הוא אינו מדבק לבני אדם.

גם במקרה היחיד בו נמצא כלב בהונג קונג כנשא של נגיף הקורונה הוא נחשד כדיגום מזוהם שגוי כאשר נמצאו רמות נמוכות של קורונה וירוס באזור הפנים של כלב שבעליו חולה במחלה וכפי הנראה כנראה במעבר בעקבות מגע עם החולה, הכלב עצמו לא הראה סימני מחלה ואין הוכחה שיכול להעביר את הנגיף הלאה⁴.

² <http://www.sviva.gov.il/subjectsEnv/AnimalProtect/Pets/Pages/FeralCat.aspx> האתר של המשרד להגנת הסביבה 'הנחיות להאכלת חתולי רחוב'

³ עמדת משרד החקלאות בנוגע להאכלת חתולי רחוב מיום 10.1.2013

⁴ <https://www.moag.gov.il/subject/covid19/Pages/default.aspx>

⁴ אתר השירות הווטרינרי פתח תקוה <https://www.petah-tikva.muni.il/Veterinary//Lists/List4/CustomDispForm.aspx?ID=217>

כמובן יש לציין שעדיין לא הכל ידוע על המחלה ותמיד מומלץ לשמור על כללי היגיינה פשוטים, לשטוף ידיים אחרי מגע עם בעלי חיים ובמידה ואתם חולים במחלה להמנע ממגע עם בעלי חיים ובני אדם.

משרדי הממשלה שונים ועמדתם בכתב

ניכר כי משרד הממשלה השונים נמצאים כולם בדיעה אחת – כי יש לאפשר ולהמשיך את הטיפול בבעלי החיים.

משרד החלקאות ופיתוח הכפר והמשרד להגנת הסביבה⁵

בהתאם לעמדת משרד החלקאות ופיתוח הכפר והמשרד להגנת הסביבה תלויים חתולי רחוב רבים בהאכלה על ידי מתנדבים, כאשר הפסקתה עלולה להביא לתמותה המונית של חתולים ברחוב.

לעמדת משרד החלקאות ופיתוח הכפר והמשרד להגנת הסביבה במקרה בו תמנע האכלת החתולים ברחוב, מלבד גרימת צער בעלי חיים, צפויה אף פגיעה קשה בבריאות הציבור ובתקינות המרחב הציבורי וכן עשויים חתולים רעבים להכנס למקומות שונים ע"מ לחפש מזון ועשויים בכך ליצור מפגעים.

לטענת משרד החלקאות ופיתוח הכפר והמשרד להגנת הסביבה אין לרשויות את היכולת לסייע למאכילים ולחתולים אף בימים כתיקונם, כל שכן בימי משבר.

לכן, ממליצים משרד החלקאות ופיתוח הכפר והמשרד להגנת הסביבה לאפשר תנועת מאכילי חתולים וכניסתם למקומות בהם יש ריכוזים של חתולים מואכלים, בדומה למוחרג בסעיפים אחרים בתקנות הגבלת התנועה.

משרד המשפטים⁶

הגורמים הממשלתיים העוסקים בנושא שותפים לדאגה לרווחת בעלי החיים ולצורך לשמר את האפשרות להעניק לבעלי החיים טיפול גם בעתות משבר כדוגמת זו שאנו נמצאים בה. על כן, בישיבת הממשלה שעסקה בהגבלות השונות שהוטלו על הציבור בישראל, הובהר ע"י הייעוץ המשפטי לממשלה כי ההוראות המאפשרות הצטיידות במזון, תרופות ומוצרים חיוניים וקבלת שירות רפואי – חלות גם לגבי צרכיהם של בעלי החיים. בנוסף לעמדת המשרד ישנן סוגיות נוספות הנוגעות לצרכי בעלי חיים, אשר נבחנות בימים אלו על-ידי הגורמים הרלוונטיים משרד

5 מכתב החתום על ידי ד"ר דגנית בן דב הממונה לפי חוק צער בעלי חיים השירותים הווטרינרים משרד החקלאות ופיתוח הכפר ועל ידי גב' גלי דוידסון ראש

אגף הגנה על בעלי חיים המשרד להגנת הסביבה 'חובת הטיפול בחיות מחמד בימי קורונה ומניעת צער בעלי חיים' מיום 25.3.2020

6 מכתב החתום על ידי הגר סלקטר, עו"ד ייעוץ וחקיקה (משפט ציבורי-מינהלי) ימענה לפנייתכם בעניין הטיפול בבעלי החיים בעת משבר הקורונה מיום 31.3.2020

המשפטים, לשם הבטחה כי הפרשנות האמורה תוטמע בקרב גורמי האכיפה, העביר את הדברים גם למשטרת ישראל, עמה הוא מצוי בקשר רציף.

יו"ר ארגון הוטרינרים ברשויות המקומיות⁷

לעמדת ארגון הוטרינרים ברשויות המקומיות חתולי רחוב רבים תלויים בהאכלה על ידי מתנדבים והפסקתה עלולה להביא לתמותה המונית, נדידה וחדירת חתולי רחוב לאזורים לא רצויים. תופעה זו, עלולה לגרום הן לצער בעלי חיים והן לפגיעה חמורה בבריאות הציבור ותקינות המרחב העירוני ציבורי. כלל הרשויות אינן יכולות או רוצות לתת מענה לתופעה זו של האכלת חתולים בעת שיגרה, ועל אחת כמה וכמה בעת חרום ולכן חשוב וחיוני לשימור מתנדבים בהאכלת חתולים בערים וביישובים השונים בפעילותם, ולאפשר את תנועת מאכילי החתולים ואת כניסתם למקומות שיש בהם ריכוזים של חתולים מואכלים, שכן אחרת מטלה זו עתירת כסף וכוח אדם תושת על הרשות המקומית בעל כורחה.

לשכת עורכי הדין בישראל⁸

הוועדה לזכויות בעלי-חיים בלשכת עורכי הדין העבירה לידי משרד המשפטים הצעת חוק לתיקון הוראות החירום שהוצאו במסגרת ההתמודדות לבלימת התפשטות נגיף הקורונה. במסגרתה הצעת החוק מבקשת לשכת עורכי הדין להוסיף לחקיקה הקיימת לשעת חירום סייגים שונים על מנת למנוע הגבלות אשר עשויות להשתמע על הטיפול בבעלי-חיים, המתבצע יום-יום על-ידי אלפי מתנדבים מסורים וארגונים להגנת בעלי-החיים ובין היתר הרחבת המרחק לטיול עם כלב ל-1000 מטר וצוין מפורש של פינות להאכלת של חתולים ברחוב. מטרת התיקונים המוצעים לעגן ולהסדיר האכלת חתולים ברחוב בצורה מפורשת במטרה למנוע הזנחה של בעלי החיים בתוך המצב המשברי בו נו נמצאים ועל מנת לוודא כי במסגרת הניסוח המחודש של תקנות שעת-החירום, יעוגנו ויובטחו ההגנה והטיפול בבעלי-החיים, בידי אותם אלפי מתנדבים מאכילים, כמובן תוך שמירה על הוראות הבטיחות המתבקשות מן הנסיבות.

7 מכתב ארגון הרופאים הוטרינרים ברשויות המקומיות 'השירות הוטרינרי' העירוני והטיפול בחיות בתקופת משבר הקורונה' מיום 26.3.2020

8 מכתב מיום 30.3.2020 הטיפול בבעלי-חיים בעת משבר הקורונה עמדת ועדת זכויות בעלי חיים בלשכת עורכי הדין בישראל חתום על ידי הוועדה לזכויות בעלי-חיים בלשכת

תקנות שעת חירום המשתנות

תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש – הגבלת פעילות), תש"ף-2020

תקנות שעת חירום השתנו ומשתנות בתדירות גבוהה ויש לעקוב אחר פרסום ועדכונים בתקנות. עם פרסום התקנות הותקן במסגרתן סעיף סל אשר אפשר יציאה של אזרחים ליכל צורך חיוני. הסעיף בוטל וכעת (31.3.2020) מותרת יציאה (בין היתר) ממקום המגורים ל:

- לזמן קצר ולמרחק של עד 100 מטרים ממקום המגורים (סעיף 2(10))
- למרחק העולה על 100 מטר לצרכים הבאים: ל'הצטיידות במזון, תרופות ומוצרים חיוניים וקבלת שירותים חיוניים' (סעיף 2(2)), ל'קבלת שירות רפואי (סעיף 2 (3)); יציאה לצורך סיוע רפואי לאדם אחר או סיוע לאדם עם קושי או מצוקה הדורשים סיוע (סעיף 2(13))

בהתאם לעמדת משרד החקלאות: כשם שמותרת יציאה מהבית לרכישת מזון, כך מותרת יציאה לצורך רכישת מזון לבעלי חיים; כשם שמותרת יציאה מהבית לרכישת תרופות ולקבלת שירותים חיוניים לאדם, כך מותרת יציאה מהבית לרכישת תרופות ולקבלת שירות רפואי לבעלי חיים, וכן לטיפול בבעלי חיים⁹.

בהתאם לתקנות (א2). קיים איסור שהייה בחופים וגנים ציבוריים וגני שעשועים, אלא אם כן המקום נמצא במרחק של 100 מטרים ממקום המגורים

תקנות שעת חירום (הגבלת מספר העובדים במקום עבודה לשם צמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש), תש"ף-2020

על פי התקנות לשעת חירום שפורסמו ביום 22 במרס 2020, כפי שעודכנו ביום 31 במרס 2020 במקום עבודה לא יהיו בו זמנית יותר מ- 10 עובדים או 15 אחוזים ממצבת העובדים לפי הגובה ביניהם. על פי הגדרות התקנות לשעת חירום - "עובד" – לרבות עצמאי, מתנדב, חייל, שוטר, סוהר, ומי שמועסק על ידי מעסיק ומי שנותן שירות למעסיק, בין אם מתקיימים עם המעסיק יחסי עבודה ובין אם לאו.

המגבלה על מספר העובדים לא חלה על מקום עבודה שתחום פעילותו מנוי בתוספת לתקנות, ובלבד שיצמצם ככל האפשר את מספר העובדים למספר הדרוש לצורך הבטחת פעילותו החיונית

⁹ מכתב מיום 1.4.2020 חתום על ידי מר שלמה בן-אליהו ועו"ד אפרת אביאני המנהל הכללי היועצת המשפטית משרד החקלאות ופיתוח הכפר משרד

חקלאות ופיתוח הכפר בנושא 'תקנות שעת חירום (הגבלת מספר העובדים במקום עבודה לשם צמצום התפשטות נגיף קורונה החדש), תש"ף – 2020

תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש – הגבלת פעילות) (תיקון מס' 2). התש"ף – 2020 הבהרות לציבור החקלאים והעוסקים בתחומי חקלאות ובעלי

חיים, לרבות חיות מחמד - עדכון מס' 4 מיום 1.4.2020

תחומי הפעילות שבאחריות משרד החקלאות ופיתוח הכפר הנכללים בתוספת ושלא חלה עליהם מגבלת מספר העובדים הם לעניינו, בין היתר, אלה:

מפעלים ומרכזי מזון לבעלי חיים, מכוני תערובת, לרבות ייצור, שיווק ומכירה של מזון לבעלי חיים, שירותי רפואה וטרינרית, ייצור ושיווק תרופות וטרינריות, תרכיבים וערכות בדיקה לשימוש וטרינרי, ומיתקן להחזקת בעלי חיים.

כל מקום עבודה שתחום פעילותו נכלל ברשימת תחומי הפעילות לעיל יכול להמשיך לפעול באופן מלא, ואין צורך באישור פרטני ממשרד החקלאות או מכל גורם אחר לשם כך. ב. אין צורך בקבלת היתרי מעבר או אישורים כלשהם לצורך הגעה למקום עבודה המפורט בטבלה לעיל, ממשרד החקלאות או מכל גורם אחר.

רשויות מקומיות

בהעדר מדיניות קובעת והנחיות אחידות בנושא, קיים שוני רב ביחסן של הרשויות השונות בכל הנוגע למשבר שנוצר ולהאכלה של חתולים בקהילה. בעוד הציבור מונחה להסתגר בביתו, ישנן עיריות אשר זוכרות שיש עוד נפגעים מהמשבר-החתולים ברחוב ופועלות ללא לאות בנושא בעוד אחרות לא. מתחילת המשבר, הודיעו רשויות שונות כי לא יפקירו את חתולי העיר, ויפעלו להאכלתם שעה שהתושבים לא יכולים לעשות זאת. בין רשויות אלה: תל אביב, רמת גן, גבעתיים, ראשון לציון, רחובות, הוד השרון, כפר סבא, חיפה אשר התגייסו להאכלת החתולים ברחוב ובין היתר רכישת מזון לחתולים וחלוקתו למאכילים, מיפוי נקודות והאכלה על-ידי מערך מתנדבים ויציאה לשטח להאכיל באמצעות צוות ייעודי לחלוקת המזון בפינות האכלה סבן שנבצר מהמאכילים הקבועים להאכיל מהלך משבר הקורונה, וחלוקת אישורים למתנדבים לנוע בעיר לשם האכלה.

ערבות הדדית ומעורבות העמותות

בשבועות האחרונים וכחלק מהרצון לבלום את התפשטות הקורונה בארץ, כמות הולכת וגדלה של ישראלים מקבלים עדכון שעליהם להיכנס לבידוד. על פי הוראות משרד הבריאות אין לצאת מהבית בזמן הבידוד. בחלק מהמקרים מדובר בבידוד מניעתי כתוצאה מנחיתה מחו"ל, ובאחרים בבידוד עקב החשש מחשיפה אל חולה מאובחן. במקרים אחרים מוצאים עובדים לחל"ת ומקומות עבודה נסגרים

ולא קיימת עוד גישה אליהם. מצבים אלה התארגנות והיערכות מבחינות רבות. בהמשך למצב קמות יוזמות שונות עירוניות וארציות. המדינה לא מתגייסת לעניין, לא רוכשת או מחלקת מזון ואף לא מקצה עובדים בשכר לנושא חשוב זה והדבר נופל על כתפיהם העמוסות לעייפה של עמותות ושל פעילים.

כך גם החל ארגון נח ארגון לרכז בימים אלה רשימות של פינות האכלה ברחבי הארץ על מנת לערוך מיפוי של פינות האכלה פעילות ונטושות בכדי לנסות לקבל סיוע ממאכילים בפינות פעילות הסמוכות לאלה שנטושות או במקומות שאין מאכילים לנסות ולמצוא פתרונות שונים למצב הקשה שנוצר.

עם זאת קיימים מאכילים מבוגרים או אשר אינם דוברים את השפה ואשר אינם מתעדכנים ברשתות חברתיות ביוזמות האמורות.

בערים שונות הוקמו על ידי פעילים קבוצות ווטסאפ עירוניות להתמודדות בנושא וכך גם הוקמו עמודים ייעודיים בפייסבוק.

לא נערכה כל בדיקה כמותית לבחון את התוצאות בפועל של היוזמות האמורות.

לסיכום

בנסיבות הקשות שנוצרו אנשים רבים זנחו בלית ברירה את פינות האכלה שלהם. אנשים חולים, מבודדים, נמצאים באוכלוסיות סיכון, בתי מלון לא עובדים, מסעדות רבות נסגרו ואלה שנתרו פתוחות לא עובדות באותה התפוקה ואולמות אירועים וצהרונים לא פועלים – יש פחות אוכל לחתולים, שעומדים עכשיו בפני סכנה של הרעבה למוות.

הציבור חייב להבין את חומרת הבעיה ולהרתם פיזית וכספית תוך ערבות הדדית תמיכה במאכילים ובפינות האכלה שננטשו ובעמותות, יש צורך ביותר עיקורים וסירוסים לחתולים על מנת למנוע ילודה לתוך צער בעלי חיים וסבל.

בברכה,

עו"ד ענבל קידר, היועצת המשפטית של עמותת נח